

1.028

Migranata intervjuisanih tokom vježbe

75%

Boravi u BiH manje od dvije sedmice

4.359

registracije od strane SPS-a u septembru 2023

23.880

registracija od strane SPS-a od januara do septembra 2023

Top **3** zemlje porijekla ispitanika

66.6%
Afganistan

14.2%
Maroko

7.5%
Pakistan

95.1%

Putovalo kroz zemlju autobusom

44.7%

Također putovalo taksijem

32.6%

ispitanika već najmanje jednom pokušalo preći granicu s Hrvatskom

6.3%

Od onih koji borave izvan PPC-a ne planira biti smješteno u bilo kojem PPC-u

Ovaj izvještaj pruža uvide u profile, iskustva, potrebe, rute putovanja i namjere migranata koji su u tranzitu kroz Bosnu i Hercegovinu (BiH).¹ Podaci su prikupljeni od 4. do 29. septembra 2023. IOM je proveo vježbu praćenja ruta u Republici Srpskoj, Kantonu Sarajevo, Posavskom kantonu, Tuzlanskom kantonu, Bosansko-podrinjskom kantonu i Unsko-sanskom kantonu kako bi pratio trendove ulazaka i izlazaka, te modalitete tranzita unutar BiH. IOM je također anketirao 1.028 migranata na aktivnim tranzitnim lokacijama kao što su autobuske stanice i ključne ulazne i izlazne lokacije širom zemlje, kao i u tri tranzitna prihvatna centra u BiH (Lipa, Borići i Blažuj).

Napomena: Ova mapa je ilustrativna. Prikazane granice i imena, kao i nazivi upotrijebljeni na ovoj mapi ne podrazumijevaju zvaničnu podršku ili priznanje od IOM-a.

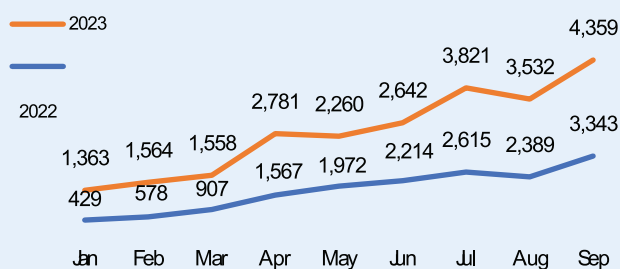
PRAĆENJE RUTA

Mapa 1: Najzastupljenije rute kojima putuju migranti unutar BiH

- Mapa iznad prikazuje da migranti ulaze u BiH kroz jedno od četiri područja na istočnoj granici sa Srbijom ili kroz područje Čajniča koje je smješteno južnije, na granici s Crnom Gorom.
- Ulazne tačke iz Srbije su Bijeljina, Zvornik, Kušlat i Bratunac.
- Od granice sa Srbijom migranti autobusom ili taksijem dolaze do Sarajeva gdje se obično odmore dan ili dva, a zatim nastavljaju svoje putovanje prema Unsko-sanskom kantonu. Migranti se s vozačima taksija pogode oko cijene usluge.
- Neki migranti se opredjeljuju za putovanje od Tuzle do Doboja i Banje Luke, zaobilazeći Sarajevo, kako bi pokušali preći granicu u području Gradiške na sjeveru. U poređenju s prethodnim mjesecom IOM je zabilježio manje kretanja na ovoj ruti.
- Većina migranata dolazi do Sarajeva i produžuje dalje do Bihaća kako bi pokušali preći granicu i ući u Hrvatsku na području Velike Kladuše.
- Iz Crne Gore migranti većinom prelaze granicu u BiH u blizini graničnog prelaza Metaljka. Migranti plaćaju taksi od Čajniča do Gorazda, a zatim nastavljaju do Sarajeva autobusom.

1. Ispitanici uključuju migrante u neregularnoj situaciji, izbjeglice i tražitelje azila, pošto se referentna populacija sastoji od miješanih migracijskih tokova.

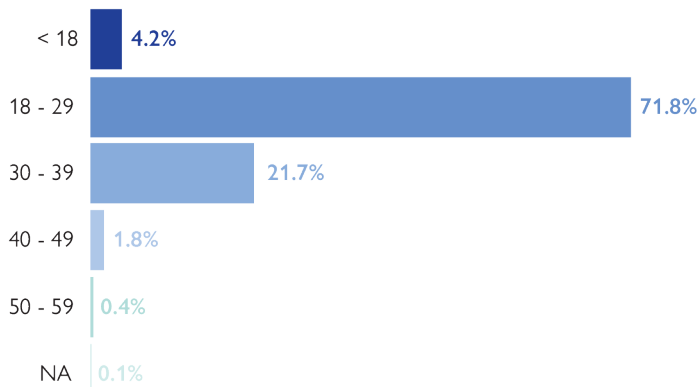
SPS je od januara do septembra 2023. evidentirao 23.880 registraciju migranata po dolasku u zemlju, što predstavlja povećanje od 49,1 posto u odnosu na isti period 2022.

Slika 1: Registracije migranata u BiH, 2022. u odnosu na 2023.

PROFILI

Uzorak se sastoji od 1.028 pojedinačnih migranata anketiranih na autobuskim stanicama na poznatim ulaznim rutama, tranzitnim lokacijama i izlaznim lokacijama u BiH, kao i u tri PPC-a (Blažuj, Lipa i Borići). Prosječna starosna dob ispitanika iznosila je 25 godina, pri čemu je najmlađi ispitanik imao 14, a najstariji 53 godine. Osamdeset jedan posto ispitanika navodi da nisu u braku, 13,4 posto da jesu, a 6,1 posto ih nije odgovorilo. Žene su činile 7,4 posto uzorka. Djeca su činila 4,2 posto uzorka.

Slika 2: Dobna raspodjela uzorka (n=1.028)

PUTOVANJA

Većina ispitanika (75%) je u trenutku intervjua navela da u BiH borave jednu sedmicu ili manje. Većina ispitanika (91,4%) ušla je u zemlju preko jednog od područja na granici sa Srbijom, a preostalih 8,6 posto ušlo je iz Crne Gore.

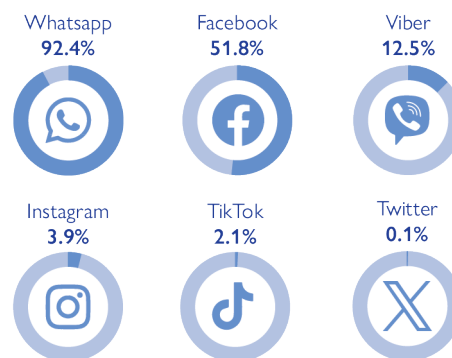
Na pitanje da li su bili u pratnji osoba koje su im pomogle preći granicu, 24,2 posto ispitanika je navelo da su imali pratnju, što predstavlja povećanje od 12 posto u odnosu na prethodni mjesec. Međutim, mnogi migranti se ustručavaju da govore o pomoći pri ulasku u zemlju. Intervjui s ključnim sagovornicima otkrivaju da je upotreba usluga pomagača pri prelazanju granice dobro organizirana i sugeriraju da je ova praksa daleko rasprostranjenija nego što se to može zaključiti iz podataka. Ispitanici koji su ušli iz Srbije u prosjeku su platili 121 euro po osobi za prelazak granice, a ispitanici koji su ušli preko Crne Gore 300 eura.

Intervjui s ključnim sagovornicima otkrivaju da migranti dogovore cijene prelaska granice s krijumčarima. Stoga cijene variraju u zavisnosti od pregovaračke moći migranata u datom momentu.

U anketi su migranti pitani kako se kreću između gradova i ključnih lokacija u BiH. Većina ispitanika (96,9%) navodi da su između nekih ključnih lokacija putovali autobusom. Osim autobusom, 45,8 posto njih također navodi da su putovali taksijem. Ovo preklapanje pokazuje da koriste različita prevozna sredstva kako bi putovali kroz zemlju.

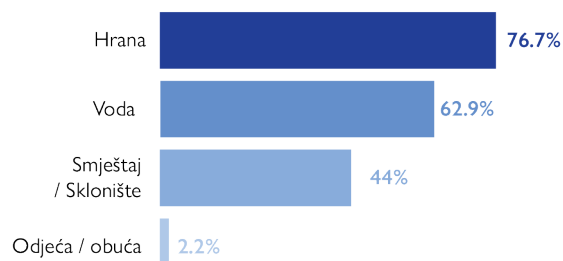
Preko trećine (33,6%) ispitanika je već najmanje jednom pokušalo preći granicu s Hrvatskom. Kao razlog neuspjeha najčešće navode da su ih vlasti presrele i vratile, što je izjavilo 97,1 posto ispitanika. Svi koji su pokušali preći granicu s Hrvatskom navode da će pokušati ponovo.

Anketirani ispitanici koriste društvene medije i instant poruke kako bi organizirali svoj put do Zapadne Evrope. Platforme koje najčešće koriste su WhatsApp, Facebook, Viber, TikTok i Instagram.

Slika 3: Najčešće navođene platforme koje migranti koriste za planiranje svojih putovanja (n=1.028)

Potrebe koje ispitanici najčešće navode obično su vezane za dugotrajno putovanje kroz regiju.

Slika 4: Najvažnije aktuelne potrebe izvan privremenih prihvatnih centara (moguće više odgovora) (n=1.028)

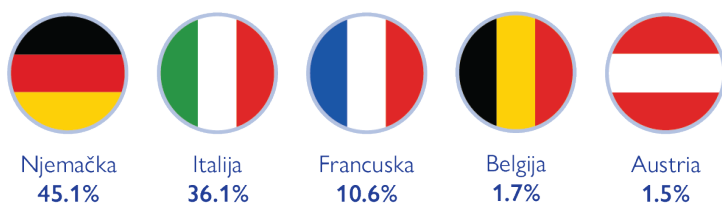
SMJEŠTAJ

Od migranata koji su intervjuirani izvan formalnih prihvatnih centara (n=763), njih 6,3 posto navodi da se nisu registrirali i ne planiraju se registrirati u PPC-u tokom boravka u BiH. Ovo je uglavnom zato što žele što prije proći kroz zemlju i preći granicu ili zato što su sebi osigurali neki alternativni smještaj.

Mnogi migranti koji stižu u zemlju kasno noću biraju da prenoće u blizini autobuskih stanica dok čekaju mogućnosti prevoza. Preko četvrtine ispitanika (25,7%) je u nekom trenutku boravilo van PPC-a tokom boravka u BiH. Sedamnaest posto ispitanika navodi da su spavali na otvorenom, 5,4 da su skvotirali u napuštenim zgradama ili kampovali u poljima, 1,8 posto da su platili privatni smještaj, 0,5 posto navode drugo, a 0,3 posto da su odsjeli u hotelu ili hostelu. Hoteli i hosteli obično su malo skuplji od privatnog smještaja. Ljudi su u prosjeku plaćali 15 eura po osobi po noćenju za hotele i 13 eura po osobi po noćenju u privatnom smještaju.

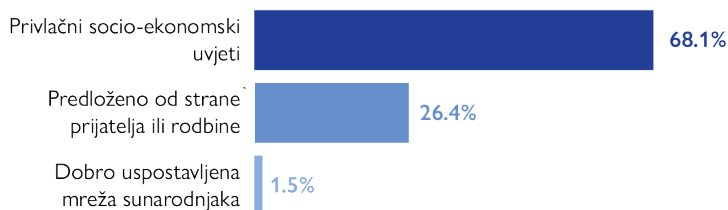
PLANIRANE ZEMLJE ODREDIŠTA

Najzastupljenije zemlje odredišta su iste kao i prethodnog mjeseca (Njemačka, Italija, Francuska, Belgija i Austrija). Na slici 5 ispod prikazani su postotci za pet najzastupljenijih planiranih zemalja odredišta.

Slika 5: Pet najzastupljenijih odredišta (n=1.028)

Zemlje odredišta se razlikuju u zavisnosti od nacionalnosti. Preko polovine ispitanika iz Afganistana (50,2%) navodi da žele ići u Njemačku, a 39 posto da žele putovati u Italiju. Preko polovine Marokanaca (51,4%) navodi da namjeravaju putovati u Francusku, a 29,5 u Italiju. Većina državljana Pakistana navodi Italiju (59,7%), dok preostalih 32,5 posto navodi da namjeravaju putovati u Njemačku. Iranski državljani kao odredište navode Njemačku (46,2%) ili Švedsku (23,1%). Svi državljani Kube izrazili su želju da putuju u Španiju. Na slici 6 ispod prikazani su razlozi zbog kojih ljudi biraju svoje zemlje odredišta, a na slici 7 vizuelizirane su planirane zemlje odredišta po nacionalnosti.

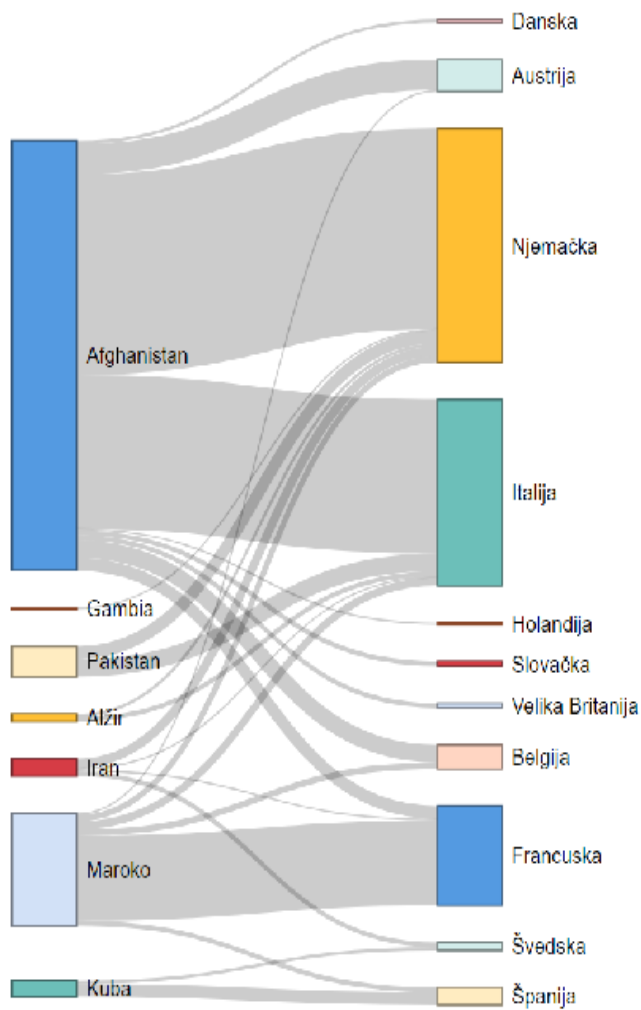

Slika 6: Razlozi za izbor planirane zemlje odredišta (n=1.028)

SPECIJALNI FOKUS – MAROKANSKI DRŽAVLJANI

Kako bi putovanja, iskustva i kompleksne potrebe migranata u pokretu bolje smjestio u kontekst, IOM svakog mjeseca provodi intervju u fokusnim grupama s migrantima u PPC-ima. Za ovaj mjesec IOM je proveo tri odvojene fokusne grupe s Marokancima. Nalazi bi mogli ukazivati na prosječan profil marokanskih državljana koji su u tranzitu kroz BiH.

- Svi intervjuirani marokanski državljani su imali rođake ili snažne društvene veze sa svojim planiranim zemljama odredišta, što je predstavljalo faktor privlačenja u Evropi. Govoreći o svojim odlukama da napuste Maroko, kao faktore potiska navode korupciju, lošu perspektivu zapošljavanja i loše plate.
- Dok su u Maroku, istražuju na internetu, društvenim medijima i kroz razgovore s mrežama u Evropi kako bi odredili najbolji način putovanja. Imaju mogućnost da putuju pomorskom rutom do Španije ili preko Zapadnog Balkana, rutom preko Turske u koju mogu putovati bez vize. Sagovornici navode da je pomorska ruta do Španije opasna, skupa i nosi visok rizik neuspjeha i mogućnosti da budu prevareni. Jedan sagovornik je izjavio da je u Maroku pokušao podnijeti zahtjev i dobiti vizu za državu članicu EU.
- Prije putovanja u Istanbul, sagovornici navode da su pribavili kontakt informacije od pomagača u Turskoj. Ljudi imaju mogućnost da pokušaju sami preći granicu ili da plate za organizirane usluge pomagača. Mnogi od onih koji ne mogu platiti nastoje se priključiti većim grupama migranata koji su platili krijumčarima, a to nazivaju 'džoker' vožnjom.
- Oni koji plaćaju pomagačima obično plaćaju oko 150 eura da budu dovezeni u blizinu granice s Bugarskom, a odatle u pratnji pomagača prelaze granicu. Neki su ranije pokušavali, ali su ih grčke i bugarske vlasti u više navrata prisilno vratile. Ova prisilna vraćanja bila su nasilna i uključuju optužbe za mučenje, zlostavljanje i pljačku. Nakon presretanja su bili otjerani natrag preko granice u Tursku gdje je više od jedne osobe navelo da su ih krijumčari i kriminalne mreže kidnapovali i prisilili da plate otkupninu.
- U Bugarskoj su migranti krijumčarima plaćali između 2000 i 3000 eura za put od Istanbula do granice sa Srbijom.
- Po ulasku u Srbiju zaputili su se do Pirota gdje su otišli u PPC-e. Tu su se odmorili i prikupili informacije od drugih migranata o tome gdje i kako preći granicu i ući u BiH.
- Migranti su bez pratnje pokušali preći granicu kod Ljubovije u Srbiji i ušli su u BiH u okolici Bratunca. Odatle ih taksiji mogu prevesti do PPC-a u Sarajevu (po cijeni od oko 50 eura), a tu se obično odmire nekoliko dana. Imaju opciju da ih taksi vozi pravo na granicu s Hrvatskom (za oko 70 eura) ili da autobusom odu do Bihaća, a onda pješke preko granice.

Slika 7: Planirana zemlja odredišta po nacionalnosti (n=1.028)

Popisivač IOM-a razgovara s grupom migranata u Unsko-sanskom kantonu. © IOM BiH 2023

METODOLOGIJA

U ovom izvještaju koristi se pristup višestrukih izvora i višestrukih metoda u cilju pružanja uvida u profile, iskustva, potrebe, obrasce kretanja i namjere migranata koji prolaze kroz BiH.

Anketiranje migranata

Upitnik se popunjava putem Kobo Toolbox i prikuplja informacije o dobi, spolu i nacionalnosti ispitanika, informacije o njihovim putovanjima do BiH, informacije o registracijama i načinima kretanja unutar zemlje, kao i o njihovim primarnim potrebama u vrijeme anketiranja. Anketa je anonimizirana i dobrovoljna, a ispitanici ne dobijaju nikakvu naknadu za učešće. Ispitanici mogu odlučiti da ne odgovore na bilo koje pitanje i mogu povući svoj pristanak u svakom trenutku. Podatke je od 4. do 29. septembra 2023. prikupilo sedam timova od ukupno trinaest popisivača (pet žena i osam muškaraca) u Kantonu Sarajevo, Unsko-sanskom kantonu, Tuzlanskom kantonu, Banjoj Luci, Bijeljini, Goraždu i Zvorniku. Podaci su također prikupljeni u tri PPC-a (Lipa, Blažuj i Borići). IOM je ukupno anketirao 763 migranta izvan PPC-a, na iznad navedenim aktivnim tranzitnim lokacijama, i 265 migranata unutar PPC-a.

Vježba praćenja ruta

Terenski timovi IOM-a posmatrali su ključne ulazne, tranzitne i izlazne lokacije u BiH kako bi procijenili osnovne rute kojima migranti putuju kako bi ušli u zemlju, kretali se unutar nje i izašli iz zemlje. Ova vježba praćenja ruta provedena je od 25. do 29. septembra 2023. IOM-ovo praćenje obuhvatilo je 763 migranta, a na osnovu opažanja sačinjena je mapa.

Intervjui s ključnim sagovornicima

Ključni sagovornici pomažu pružanjem informacija o modusu operandi mobilnosti migranata čak i kad terenski timovi IOM-a nisu prisutni da bi ih sami posmatrali. Svrha intervjuja s ključnim sagovornicima je smještanje kvantitativnih podataka prikupljenih anektom u kontekst. Intervjui s ključnim sagovornicima obavljaju se putem fokusnih grupa migranata unutar PPC-a. Provođi ih osoblje IOM-a obučeno za vođenje kvalitativnih diskusija u fokusnim grupama ranjivih populacija.

OGRANIČENJA

Vježbe prikupljanja podataka provode se u kontekstu sljedećih ograničenja:

1. IOM-ovi terenski timovi prikupljaju podatke u smjenama unutar radnog vremena IOM-a (07:30 – 18:30). Međutim, mnogi migranti ulaze i putuju kroz zemlju izvan ovog termina, a naročito kasno u noći ili rano ujutro prije svitanja.
2. Podaci se zasnivaju na pogodnom uzorku migranata sa anketnih lokacija u navedenom vremenskom okviru i stoga se ne mogu generalno primijeniti na širu migrantsku populaciju u BiH.
3. Prikupljanje podataka ograničeno je na područja poznata po ulasku, tranzitu i izlasku migranata iz BiH. IOM kontinuirano prati ove lokacije uz podršku drugih lokalnih partnera. Međutim, s obzirom na veličinu zemlje, nije moguće provoditi prikupljanje podataka na svim područjima gdje su migranti eventualno prisutni. IOM prioritet daje najfrekventnijim ulaznim, tranzitnim i izlaznim lokacijama koje se određuju na osnovu prisustva na terenu i kontakata s ključnim sagovornicima.

PODRŠKU PRUŽILI:

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs
and International Cooperation of Italy